

Statistisk sentralbyrå

Postboks 1400 Rasta
2225 KONGSVINGER

Deres ref

Vår ref

2022/4038-BJUB

Dato

06.04.2022

UiBs Innspill til nye statistikkområder og videreutvikling av offisiell statistikk i det nasjonale statistikkprogrammet

Universitetet i Bergen (UiB) takker for anledningen til å gi innspill til revisjonen av nasjonalt program for offisiell statistikk. Grunnlaget for innspillende er statistikkprogrammet for [perioden 2021-23](#). I tillegg til dokumentet som definerer statistikkområdene, spesifiseres statistikkene mer presist i [regneark utarbeidet av SSB](#). UiB går ut fra at det er elementene i dette regnearket som definerer de konkrete elementene i statistikkprogrammet. For UiB er det særlig statistikkområdene FoU, teknologi og innovasjon (kap 5.6 i 21-23-programmet), samt universitets og høyskoleutdanning (kap 5.17) som er relevant å kommentere.

En overordnet tilbakemelding er at det totale volumet av rapportering i sektoren ikke bør økes, og at sentrale indikatorer holdes stabile over tid. Det kan likevel være hensiktsmessig å justere spesifikasjonene i statistikkprogrammet, og å se indikatorer til offisiell statistikk i forhold til data som allerede samles inn og brukes til styring og forvaltningsformål.

I innledningen til programmet, kap. 3, går det fram at beskrivelsen av statistikkområdene ikke skal være for detaljerte siden det er et flerårig program, og at det kan være behov for fleksibilitet i programperioden for å ivareta endrede betingelser. UiB mener det bør være en høy terskel for å endre offisiell statistikk i programperioden. Hvis det tilrettelegges for omfattende dynamikk kan det stilles spørsmålsteget ved verdien av et flerårig program. Og hvis beskrivelsene blir for lite spesifikke, vil det fremdeles være uklart hvilke indikatorer som faktisk inngår i offisiell statistikk.

FoU-statistikk

Når det gjelder spesifikasjonen av offisiell statistikk innen området Forskning og utvikling (FoU) i universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren er programmet, i tråd med forutsetningen, svært lite detaljert. I listeelementet i det tilhørende regnearket finner vi ingen

Telefon 55 58 00 00
postmottak@uib.no
Internett www.uib.no
Org no. 874 789 542

Universitetsledelsen
Telefon 55 58 20 01/02

Postadresse
University of
Bergen, Postbox
7800
NO-5020 BERGEN

Besøksadresse
Muséplass 1
Bergen

Saksbehandler
Bjug Olav Bøyum
55584979

lenke til faktiske statistikker for universitetene og høyskolene, i motsetning til de fleste andre statistikkområder. Programmet beskriver utgifter til FoU, personellressurser, samt omsetning av FoU-produkter. Definisjonsgrunnlaget er i stor grad forankret i internasjonale standarder, som har vært etablert over lang tid. UiB ser ingen grunn til å endre på dette, men vil oppfordre til å konkretisere statistikelementene bedre slik det gjøres på andre områder.

Resultat av FoU-aktivitet inngår ikke i offisiell statistikk i Norge. UH-sektoren, instituttsektoren og helsesektoren registrerer grunnlagsdata for den norske publiseringsindikatoren, som gir sektorene heldekkende oversikter over egen og andres vitenskapelige produksjon. Et forslag til endring i finansieringsordningen for universitet og høyskoler kan medføre at publiseringsindikatoren fases ut som grunnlag for budsjettildelinger, og at eventuell nasjonal rapportering ikke lenger vil ha et praktisk formål. Det kan svekke rapporteringsrutiner på institusjonene, og skade datakvalitet og dermed kunnskap om norske forskningsresultater. Hvis departementet faser ut indikatoren, kan et alternativ være å la den inngå i det nasjonale statistikkprogrammet. Det vil ikke innebære økt rapportering, men gi institusjonene et insentiv til fortsatt arbeid med datakvalitet i dokumentasjonen av vitenskapelig publisering. Datainnsamling kan gjøres som i dag, gjennom de systemene sektorene ellers bruker, tilsvarende hvordan student- og Ph.d.-data rapporteres gjennom DBH.

Under FoU-avsnittet listes også statistikkgrunnlag som skal beskrive informasjonssamfunnet. Her er programmet betydelig mer konkret, og lister bruk av IKT i næringslivet, husholdningene og i offentlig sektor. Flere av de konkrete indikatorene framstår som utdaterte og lite relevante. Det kan stilles spørsmålstegn ved verdien av fortsatt datainnsamling og beregning av disse dataene.

Utdanningsstatistikk

Heller ikke innenfor dette feltet oppfatter UiB behov for ny rapportering. Regnearket flere konkrete statistikkfelt for delområdet universitets- og høyskoleutdanning, men også her mangler lenker for et listeelement - forskerpersonal og doktorgrader. Der er usikkert hvorfor forskerpersonal inngår i utdanningsstatistikken, ut over at Ph.d.-studenter vanligvis har stipendiatstillinger ved en institusjon.

Vi tolker denne høringen til å handle om bredde i statistikkgrunnlaget, ikke om datakvalitet. Likevel ønsker vi å påpeke at dokumentasjonen på utdanningsområdet er en utfordring. Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) er en alternativ kilde til kunnskap om FoU-aktivitet og universitets- og høyskoleutdanning. Det er ikke fullt samsvar på institusjonsnivå mellom SSBs offisielle statistikk for studenttall, og statistikken som benyttes til styringsformål i DBH. Så langt vi kan se, framgår det ingen steder hva som er årsaken til forskjellen. I dokumentasjonen på nettsidene skriver SSB at en student kun telles en gang, uavhengig om vedkommende er registrert på flere studieprogrammer, eller på flere institusjoner. Det første kriteriet brukes også i DBH, men ikke det andre. Hvis dette er grunnen til manglende overenstemmelse, kan det innebære at styringsdataene gir mer presis statistikk om UH-institusjonene enn den offisielle statistikken. Om det er tilfelle, kan det være negativt for legitimiteten til statistikken.

UiB har notert at SSB i 2022 skal iverksette planene om årlige rapporter om datakvalitet i tråd med føringene i statistikklovens §6, jmf SSBs [nettsider](#) for system for kvalitetssikring av offisiell statistikk. UiB har tidligere spilt inn at datainnsamlingen til FoU-statistikken er utfordrende. Institusjonene har opplysningsplikt, men får ikke vite hva som rapporteres, fordi datainnsamlingen gjøres direkte fra ledere for grunnenhetene (vanligvis instituttledere) til

SSB i et nettbasert skjema. Institusjonene gis ikke innsyn i enhetenes innspill. UiB vil oppfordre til å vurdere hensiktsmessigheten ved denne modellen i kommende vurderinger av datakvalitet i FoU-statistikken.

Konklusjon

UiB anbefaler at den totale rapporteringen til sektoren ikke økes, men at offisiell statistikk utvides med indikatorgrunnlag for forskingsresultat, basert på dagens system for måling av vitenskapelig publisering i UH-sektoren, instituttsektoren og helseforetakene. Programmet bør konkretisere innholdet i den eksisterende FoU-statistikken for UH-sektoren i større grad enn i dag. For utdanningsstatistikken bør programmet peke på definisjonsgrunnlaget som skaper forskjeller mellom offisiell statistikk og styringsdata basert på deler av det samme datagrunnlaget.

Vennlig hilsen

Margareth Hagen
rektor

Robert Rastad
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.